

Бекіткен
«Сарат мектеп-балабақша кешені»
КММ
«2024 жыл

Келісемін
Әйтеке би ауданының білім бөлімінің
басшысы
«2024 жыл

«Ақтөбе облысының білім басқармасы Әйтеке би ауданының білім бөлімі»
мемлекеттік мекемесінің «Сарат мектеп-бөбекжай-балабақша кешені»
коммуналдық мемлекеттік мекемесі

Бағдарлама
«Ертегілер елінде»

Әзірлеуші: А.М.Алғазы
Лауазымы: тәрбиеші
Балалар жасы: 3 жас
Іске асыру мерзімі: 2024-2025 оқу жылы

Түсінік хат

Бұл бағдарламаның негізін құрайтын халық ауыз әдебиетінің түрі – ертегілер.

Ертегі – ауыз әдебиетінің ықылым заманынан келе жатқан көне де мол мұрасы. Оның ертегі деп аталуының өзінен де, сол сияқты ертегілердің «Бұрынғы өткен заманда, ерте-ерте деп» басталуынан да оның атам заман туындысы екенін аңғару қиын емес. Ертегілерде халық басынан кешкен, ғасырлар жыры жатыр. Оларда еңбекші халықтың тұрмыс-тіршілігі, әдет-ғұрпы, елдік тарихы, қилы-қилы қиын асулары, халықтың арман-мұраты бейнеленген. Барлық елдің ауыз әдебиетінен мол орын алған және халықтың жазу-сызу өнері болмаған кезінде ауызша шығарған күрделі шығармасының бір түрі.

Ертегілер көбінесе, кара сөз ретінде айтылатындықтан, оны халықтың ерте заманда шығарған көркем әңгімесін деп қараймыз. Әртүрлі ертегілер балалардың қызығушылықтарын арттырады және олардың тілдерін дамытады. Театрлық іс-әрекетте ертегілерді пайдалана отырып баланың ой-өрісін дамыту, сонымен бірге тындай білуге, есте сақтау, түсіну, рөлге бөліп, қазақша әдемі сөйлей білу мәнерін арттырамыз.

Мақсаты:

- Мектепке дейінгі жасындағы баланы театр түрлері арқылы шығармашылық және парасаттылық қабілеттерін жан-жақты дамыту.
- Балалардың сөздік қорларын байытып, жақсыдан үйреніп, жаманнан жиренуге тәрбиелеу.
- Театрлық іс – әрекетті, ертегілерді пайдалана отырып – ойын дамыту.

Міндеттері:

- Балалардың тілін, сөйлеу мәдениеті мен ой - өрісін, дүниетанымын дамыту.
- Балаларды адамгершілікке баулу, нақты сөйлеуге, салмақты ой айтуға баулу.
- Баланың қиялын есте сақтауын, шығармашылық қабілетін дамыту, ойдан әңгіме, ертегі шығарып айтуға дағдыландыру.
- Баланың әлеуметтік және эмоционалдық дамуына жағдай жасап, әр баланың жеке дара әртістік, шығармашылық қасиеттерін ескере отырып, өзін қоршаған ортаға, адамдарға, құрбыларына, өзіне деген қарым-қатынас мәдениетін қалыптастыру.

Балалар театрының бірнеше түрлері бар:

Ойыншықтар театры – ең көп тараған түрі, бұнда балалар қысқа тақпақтарды жаттап, оның өзіне тән орындау кезінен бастап-ақ кішкене көлемді спектакельдер ойнайды. Ондағы адамдар рөлін ойыншықтар орындайды. Жіптің көмегімен бақарылатын қуыршақтарды – марионеткалар дейді. Оларды әр түрлі материалдардан жасайды. Жұмсақ ойыншықтарды да қолдануға болады. Мұндай ойыншықтар қозғалысқа ағаш таяқшалар арқылы келтіріледі, яғни екі айкастырылған ағаш арқылы жіп өткізіліп ойыншыққа байланады. Қолмен қуыршақтарды басқарады. Театр қуыршағының биіктігі баланың биіктігігіндей болады. Бала өзіне костюм, үлкен бетперде. Үлкен алақандар киеді, олар тірі қуыршаққа ұқсайды. Өздері қуыршақты жасауға болады. Оның негізі болып үш бұрышты орамалды алуға болады. Бір бұрышын қуыршақтың басына, екі бұрыштарын резинка арқылы баланың саусақтарына бекітіледі. Қуыршақтың басына тесмалар косады, ол қуыршақ пен жүргізушінің мойынына ілінеді. Бұл қуыршақтар балаларға әнмен, бимен, ойынмен көрсету арқылы шығармашылықтарын дамытады. Бұл балалардың өздерін еркін сезінуіне, өз күшіне сене білуге көмектеседі.

Саусақ театрында – саусақтардың көмегімен қандайда болмасын ертегіні немесе өлең-тақпақ шумағын саханалау болып табылады. Саусақ театры арқылы баланың сөйлеуге деген талпынысы, қабілеті дамып, ынтасы артады және шығармашылық әрекетіне жол ашылады. Саусақ ойынын ойнай отырып, балалар қоршаған ортадағы заттар мен құбылыстарды, жан-жануарларды, құстарды және ағаштарды бейнелей алады. Саусақтарының қозғалыс қимылына қарап, бала қуанады шаттанады, сөз айтуға тырысады және өлеңде үйренген сөз шумақтарын қайталап айта отырып, есінде сақтайтын болады. Сонымен қатар балалар екі қолын қимылдата отырып, оң – солды ажыратады.

Күтілетін нәтижелер:

- Театр, оның түрлері туралы түсініктері болады.
- Қазақ тіліндегі сөздік қоры молаяды.
- Диалог бойынша сөйлесу арқылы тіл мәдениетін жетілдіріледі.

Пікір

Ересек тобында балалардың қиялын, ой-өрісін кеңейту, ойлау қабілетін дамыту мақсатында жүргізу, сауат ашудың бір бөлігі. Ертегі арқылы балаларға өз ойын айтуға, жауапкершілікті сезінуге тәрбиелейді. Ертегі жүргізу, айту барысында балалар қазақ халқының және де басқа да халықтардың ертегілермен танысады. Ертегілердің бай мазмұны мен сан-алуан кейіпкерлермен танысады. Олардың мінез-құлық ерекшеліктерімен танысады. Білім мен тәрбие бастауын балалар балабақшадан алады. Бүгінгі таңда қоғамымыздың даму бағытында мектепке дейінгі тәрбие саласы мамандарының алдында жан - жақты дамыған, сауатты, саналы, өзіндік орыны бар үлкенге құрмет көрсетіп, кішіге қамқор бола білетін азаматты тәрбиелеу мәселесі жүктеліп отыр. Бүлдіршіндердің білімді, білікті, саналы болуында ойынның алатын орны ерекше.

Н. К Крупская: «Мектепке дейінгі жастағы балалар үшін ойынның ерекше маңызы бар: олар үшін ойын - оқу, олар үшін ойын - еңбек, олар үшін ойын - тәрбиенің маңызды түрі». Ойын - баланың алдынан өмірдің есігін ашып, оның шығармашылық қабілетін оятып, танымдық қасиеттерін, зейінін, есте сақтау қабілетін, ауыз екі сөйлеу мәдениетін дамытады. Ойын - баланың өмірді танудағы алғашқы қадамы. Ойын барысында ойын ситуациясына бейімделу, алғашқы да жекелеген элементерді, кейінен рөлді толығымен ойнау арқылы баланың ой-өрісі, қиялы дамиды. Рөлді ойнау арқылы өз кейіпкерін алдына елестетіп қана қоймай, бала оның әрекеттерін, сезімдерін сезінеді. Осындай эмоциялық күйлер баланы бұрын байқамаған өмір көріністеріне таң қалдырып, өз сезімін мимика, ым-ишара, тағы басқа көріністер арқылы біреуге үйретеді.

Театрландырылған ойындарды балалар қызықтап ойнайды. Театрландырылған ойындар ойын–қойылымдары болып саналады, бұл жерде балаларға арналған көркемдік шығармаларды сахналық қойылымдарға айналдырып, оларды кейіпкер ретінде қатыстырудың маңызы зор. Баланы сахнада кейіпкер ретінде ойната отырып, оның жеке тұлғасын жан-жақты дамыту. Оның бойында әдебиетке, мәдениетке, өнерге деген құштарлықты ояту. Бүлдіршіндер сахнада шағын рөлдерде ойнау арқылы байланыстыра сөйлеуге, әдемі киініп, жинақы жүруге, үлкендермен және өзге де балалармен тіл табыса білуге үйренеді. Жетілген диалог балалардың өз пікірін жеткізе білуге жетелейді.

«Сарат мектеп-бөбөкжай-ба

ММ басшысы:

Don

Ж.Б.Қайдакова

Бағдарламаның мазмұны

№	Тақырыбы	Сағат саны
1	«Қайдан келдің бауырсақ?»	1
2	«Бір үзім нан»	1
3	«Бір уыс макта»	1
4	«Бір қазан сүт»	1
5	«Макта қыз бен мысық»	1
6	«Әке мен бала әңгімесі»	1
7	«Қарлыағаштың құйрығы неге айыр?»	1
8	«Ұр тоқпақ ертегісі»	1
9	«Қызыл телпек»	1
10	«Күншіл үйрек»	1
11	«Кірқоймас»	1
12	«Дос іздеген бота»	1
13	«Қаңтар мен ақпан»	1
14	«Қайтпай қалған қарлыағаш»	1
15	«Ең қымбат байлық»	1
16	«Еңбекпен тапқан нан»	1
17	«Еңбек пен безгек»	1
18	«Мақтаншақ қоян»	1
19	«Байлық пен ақыл»	1
20	«Қасқыр, түлкі, әтеш»	1
21	«Қырыққабат пен алма»	1
22	«Орман дәрігері»	1
23	«Ұсқынсыз балапан»	1
24	«Күшік пен мысық»	1
25	«Бақша ағаштары»	1
26	«Жақсылық пен жамандық»	1

27	Кім неден күшті?	1
28	Торғай мен түлкі	1
29	Қайырымды қоян	1
30	Жыл басына таласқан хайуанаттар	1
31	Төрт дос	1
32	Саңырауқұлақ саясында	1
33	Қысқы баспана	1
34	Түймеқыз	1
35	Онға дейін санай білетін лақ	1
36	Сәруар	1

№	Тақырыбы	Шарты	Қолданылатын материалдар	Сағат саны
1	Қайдан келдің бауырсақ?	«Бауырсақ»ертегісін оқу. Балаларға нанды қадірлей, кастерлей білуді айту.	Ертегі кітабы	1
2	Бір үзім нан	Ертегіні оқып беру.	Ертегі кітабы	1
3	Бір уыс макта әңгімесі	Әңгіме желісі бойынша кейіпкерлерін сомдау әжесі мен немересі	Макта,шапан,торғай	1
4	Бір қазан сүт	Қобдишаның көмегімен ертегілер еліне саяхат жасау	Қобдиша,ертегі кітап	1
5	Макта қыз бен мысық ертегісі	Ертегі желісі бойынша макта қыз,мысық, ертегі кейіпкерлерін сомдау.	Ертегі кітап,кейіпкерлер киімдері,мейіз,тары, жұмыртка	1
6	Әке мен бала әңгімесі	Балаларға әңгіме желісін оқып беру.	Таға	1
7	Қарлығаштың құйрығы неге айыр?	Ертегіні түсіне білуге, достыққа тәрбиелеу.	Ертегі кітап	1
8	Ұр тоқпақ ертегісі	Балаларға ертегімен таныстыру,кейіпкерлердің қимылын сомдау.	Киіз үй,андар	1
9	Қызыл телпек ертегісі	Сюжеттік-рөлдік қойылым жасау.	Қызыл телпек,бәліш,қасқыр	1
10	Күншіл үйрек	Ертегіні балаларға оқу.	Слайд,үлестірмелі суреттер	1
11	Кір қоймас өлеңі	Балаларды тазалыққа, еңбекке жакын болуға тәрбиелеу,үйрету.	Суреттер	1
12	Дос іздеген бота ертегісі	Ертегі арқылы балаларды достыққа тәрбиелеу.	Ертегі кітап	1
13	Қаңтар мен ақпан ертегісі	ертегі арқылы балалардың қыс туралы түсінігін кеңейту.	Қыс суреттер	1
14	Қайтпай қалған қарлығаш	Балаларға ертегіні оқып таныстыру.	Қарлығаш суреті,қыстап қалған құстар суреті.	1
15	Ең қымбат байлық	Балаларға «Денсаулық – зор байлық» деген мақалдың мағынасын түсіндіру.	Суреттер	1
16	Еңбекпен тапқан нан	Балаларға еңбектену деген ұғымды түсіндіру	Суреттер,ертегі кітап	1
17	Еңбек пен безгек	Балаларға еңбек ету жолдарын үйрете отырып, екі топқа бөліп карточка арқылы ойнату.	Карточкалар, суреттер	1
18	Мактаншак қоян	Ертегі желісі бойынша кейіпкерлерді сомдау.	Ойыншықтар,қоян, қасқыр	1

19	Байлық пен ақыл	Балаларға ертегі оқу арқылы есте сақтау қабілттерін дамыту.	Слайд,суреттер	1
20	Қасқыр, түлкі, әтеш	Ертегіні тыңдай отырып, балалар сахналық қойылым көрсету.	Қасқыр,түлкі,балық	1
21	Қырыққабат пен алма	Ертегі желісі бойынша сюжеттік-рөлдік ойын	Көкөністер мен жемістер	1
22	Орман дәрігері	Балалардың құстар туралы білімдерін жетілдіру.Ормандағы ағаштар,құстармен таныстыру.	Құстар мен ағаштар суреттер	1
23	Ұсқынысиз балапан	Ертегіні оқып,түсіндіру	Ертегі кітап	1
24	Күшік пен мысық	Балаларға ертегі кейіпкерлерін рөлге бөліп беру.	Мысық,күшік,қасқыр отрибуттар	1
25	Бақша ағаштары	Әңгімені таныстыру балаларға	Ағаш,суреттер	1
26	Жақсылық пен жамандық	Балаларды жамандықтан жиренуге, жақсылықтан үйренуге тәрбиелеу.	Слайд	1
27	Кім неден күшті?	Ертегі арқылы еңбексүйгіштікке тәрбиелеу. Слайд арқылы әңгіме желісін көрсету.	Слайд	1
28	Торғай мен түлкі	Ертегіні балаларға көлеңке театры арқылы сахналату.	Суреттер	1
29	Қайырымды қоян ертегісі	Бала мен қоян арасындағы достықты үлгі етіп, достыққа адал болу қажеттілігін түсіндіру.	Ертегі кітабы	1
30	Жыл басына таласқан хайуанаттар ертегісі	Балаларды жануарларды сүйуге тәрбиелеу. Ертегіні сахналау арқылы тіл байлықтарын дамыту. Көз бұлшық еттерін дамыту.	суреттер	1
31	Төрт дос ертегісі	Балаларды уақытты бағдарлай білуге үйрету. Достыққа тәрбиелеу.	Суреттер	1
32	Саңырауқұлақ саясында ертегісі	Балаларды достыққа, бір-біріне көмектесуге тәрбиелеу.	Саңырауқұлақтар,ертегі кейіпкерлерінің суреттері	1
33	Қысқы баспана ертегісі	Балаларға ертегіні ойыншықтармен кейіпкерлермен ойнату.	Маска жануарлар,суреттер	1
34	Түймекез ертегісі	Балаларға ертегіні оқып беру.	Ертегі кітабы	1
35	Онға дейін санай білетін лак ертегісі	Балаларды достыққа тәрбиелеу. Сандарды пайдалану	Сандар	1
36	Сәруар ертегісі	Сұрақ-жауап,әңгімелесу	Ертегі кітап	1

Қолданылған әдебиеттер:

Ы.Алтынсарин «Қарлығаш» хрестоматиясы

Балапан журналы №5, 2012ж.

М.Әуезов пен Ы.Ысмайлов «қазақ ертегілері» 1957ж

М.Әуезов энциклопедиясы «атамұра»баспасы» Алматы 2011ж